

Eksamensoppgave

Emnekode: IRF13013	Emnenavn: Fysikk og kjemi
Dato: 27.mai 2016 Sensurfrist: 17.juni 2016	Eksamensstid: 09:00 - 13:00
Antall oppgavesider: 5 Antall formelsider: 11	Faglærere (tlf): Annette Veberg Dahl (kjemi): 95 732 371 Øystein Holje (fysikk): 90 057 306 Oppgaven er kontrollert: Ja
Hipmidler: Godkjent kalkulator og enhver matematisk formelsamling.	
Om eksamensoppgaven: Alle deloppgaver tillegges lik vekt. Alle oppgaver skal i helhet besvares på egne ark.	
Kandidaten må selv kontrollere at oppgavesettet er fullstendig.	

Fysikk

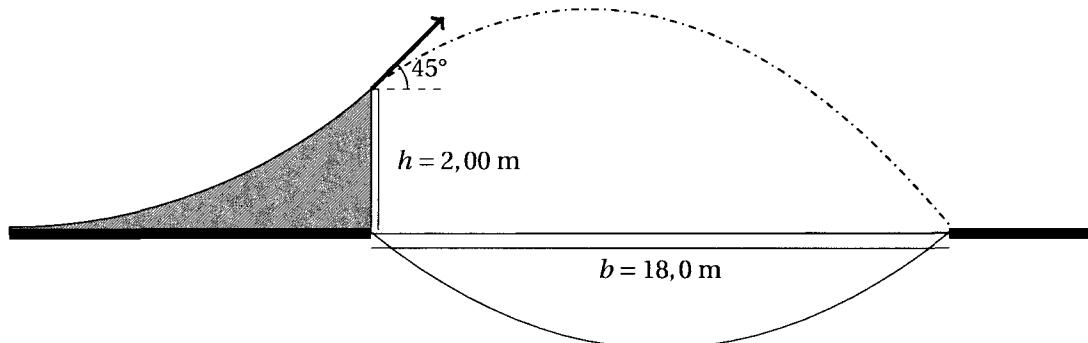
Oppgave 1

Vi regner ubenevnt i a) og b) - der er alle avstander i meter og tider i sekunder.

Akselerasjonen til en bil under oppbremsing er gitt ved $a(t) = -2,0t + 9$.

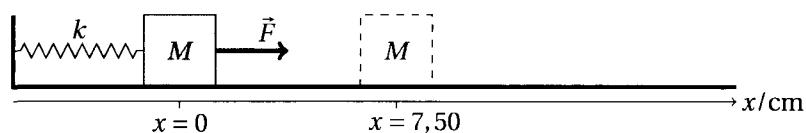
- Bestem hastigheten $v(t)$ når hastigheten er 10 ved tiden $t = 0$.
- Hvor langt har bilen beveget seg når hastigheten blir null første gang etter start?

En vågal motorsyklist vil prøve å hoppe over ei elv som er 18,0 m bred med motorsykkelen sin. Han bygger derfor opp en rampe på den ene elvebredden der toppen av rampen er 2,00 m over elva, og som er formet slik at utgangshastigheten på toppen av rampen danner en vinkel på 45° med horisontalplanet. Betrakt motorsyklisten som en partikkel, og se bort fra luftmotstand. I denne deloppgaven skal du bruke $g = 10 \text{ m/s}^2$. I resten oppgavene skal $g = 9,81 \text{ m/s}^2$ brukes.

- Hvor stor må utgangsfarten på toppen av rampen minst være for at motorsyklisten skal kunne hoppe over elva med sykkelen sin?

En kloss med masse $M = 0,500 \text{ kg}$ ligger på et horisontalt friksjonsfritt underlag. Klossen er festet til en fjær med fjærkonstant $k = 600 \text{ N/m}$. Den andre enden av fjæra er festet til en vegg. En konstant kraft $F = 50,0 \text{ N}$ virker på klossen over en avstand på 7,50 cm i retning av fjæras forlengelse. Vi regner med at fjæra er masseløs. Etter at kraften slutter å virke vil klossen utføre harmoniske svingninger.

- (i) Hvor stor fart har klossen når kraften slutter å virke?
(ii) Finn perioden og amplituden.

Oppgave 2

- (a) Et lodd med massen $m = 40 \text{ kg}$ henger i et tynt tau og har akselerasjon forskjellig fra null.

- (i) Hva er strekket i tauet (snordraget) hvis akselerasjonen er $5,0 \text{ m/s}^2$ nedover?
- (ii) Hva er strekket i tauet (snordraget) hvis akselerasjonen er $5,0 \text{ m/s}^2$ oppover?

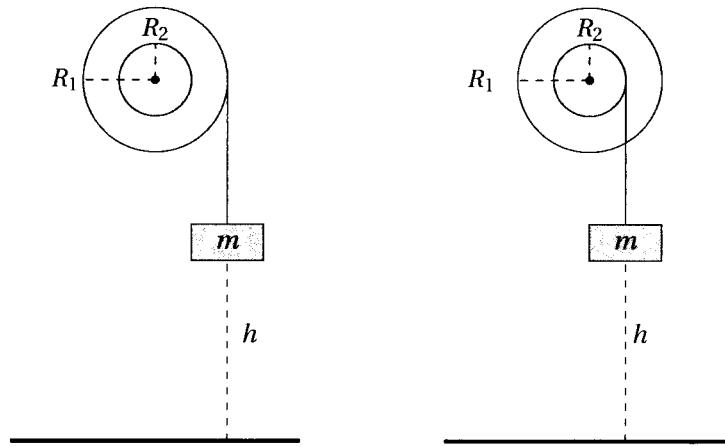
Et tau er viklet rundt en trommel. Trommelenes radius er $R_1 = 0,30 \text{ m}$. På trommelen er det påsveiset et sylinderskall med radius $R_2 = 0,15 \text{ m}$.

Trommelen med påsveiset sylinderskall har treghetsmoment $2,0 \text{ kgm}^2$ når den roterer om en akse gjennom sentrum, normalt på papirplanet. Et lodd med masse $m = 40 \text{ kg}$ festes i den andre enden av tauet. Loddet starter i høyden h over bakken når det slippes (jf. figur til venstre).

- (b) Vis at loddets akselerasjon blir $6,3 \text{ m/s}^2$.

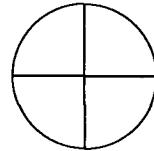
Tauet vikles nå om sylinderskallet i stedet for trommelen. Det starter i samme høyde over bakken som i b) og slippes (jf. figur til høyre).

- (c) I hvilket av tilfellene b) og c) vil trommelen ha størst vinkelhastighet rett før loddet treffer bakken? Korrekt forklaring med fysiske prinsipper er tilstrekkelig (spesifikk utregning av vinkelhastighetene unødvendig).

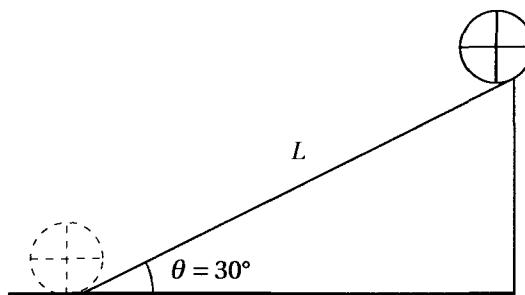
Oppgave 3

Et legeme er bygd opp av to rette, tynne staver som hver har masse $\frac{3}{7}m$ og lengde $2R$ og et tynt sylinderiskall med masse $\frac{1}{7}m$ slik figuren viser. Stavene krysser hverandre midt på, og krysningspunktet er også sentrum i ringen.

- (a) Vis at treghetsmoment om en akse gjennom legemets midtpunkt vinkelrett på legemets plan er $\frac{3}{7}mR^2$.

Legemet plasseres øverst på et skråplan med lengde L og helningsvinkel $\theta = 30^\circ$. Det slippes uten startfart slik at det kan rulle uten å gli ned skråplanet.

- (b) Bruk energiresonnement til å vise at legemets fart ved foten av skråplanet er $\sqrt{\frac{7}{10}gL}$ når du ser bort ifra friksjonsarbeid.
- (c) (i) Hvor stor er friksjonskraften mellom legemet og skråplanet mens det ruller ned?
(ii) Hvor stor må den statiske friksjonskoeffisienten minst være for at legemet skal rulle uten å gli?

Kjemi

Oppgave 4

(a) Skriv manglende navn eller formel for følgende forbindelser:

- (i) Na_2CO_3
- (ii) CaCl_2
- (iii) MnO_2
- (iv) Diklorheptoksid
- (v) Aluminiumfluorid
- (vi) Jern(III)sulfat

(b) Hvor mange protoner, nøytroner og elektroner er det i disse atomene/ionene?

- (i) ${}^2\text{H}$
- (ii) ${}^{137}\text{Ba}$
- (iii) ${}^{19}\text{F}^-$
- (iv) ${}^{24}\text{Mg}^{2+}$

(c) Metanol (CH_3OH) kan bli tilsatt bensin. Ved fullstendig forbrenning i en bilmotor reagerer metanol med oksygen (O_2) til karbondioksid (CO_2) og vann (H_2O). Skriv balansert likning for reaksjonen.

Oppgave 5

(a) Saltsyre (HCl) er en sterk syre og dissosierer 100%.

- (i) En saltsyreløsning reagerer med natriumhydroksid (NaOH) ifølge ligningen

Hvilken koncentrasjon har saltsyreløsningen når 5,00 L reagerer med 1,20 kg NaOH ?

- (ii) Hva blir pH i en 0,01 M HCl -løsning?

(b) Hva blir pH i en 0,3 M maursyreløsning? Syrekonstanten $K_a = 1,8 \cdot 10^{-4}$.

(c) Hvor mye jern kan vi framstille ved å la 50 g jern(III)oksid reagere med 50 g karbonmonoksid?

Oppgave 6

- (a) Vi har en beholder med volum 4,0L, trykk 1,5 atm, temperatur 110°C. Beholderen inneholder 2,5 g C₂H₂, 1,5 g O₂ og en ukjent mengde CO₂, alle i gassform. Hvor mange g CO₂ er det?
- (b) Vi har følgende likevektsreaksjon $2\text{H}_2(\text{g}) + \text{O}_2(\text{g}) \rightleftharpoons 2\text{H}_2\text{O}(\text{g})$
- (i) Skriv uttrykket for likevektskonstanten, K_c .
  - (ii) Ved en gitt temperatur t_1 , inneholder et kar med volum 2,0 L: 0,0040 mol H₂, 0,008 mol O₂ og 0,200 mol H₂O.
Bestem verdien for K_c .
- (c) Vi ser fortsatt på beholderen i b(ii).
Begrunn hvilken vei reaksjonen går når følgende endringer gjøres hver for seg:
- (i) det blir tilført 0,01 mol O₂.
  - (ii) trykket økes med 0,5 atm.
  - (iii) volumet økes til 4,0 L.

Oppgave 7

En galvanisk celle er gitt ved oppsettet:

- (i) Tegn en skisse av cellen.
- (ii) Hvilken elektrode blir anode? Hva blir oksidert og redusert?
- (iii) Hvilket potensial gir denne cellen?

Formelsamling i fysikk

Bevegelse

Rettlinjet bevegelse ved konstant akselrasjon

$$v = v_0 + at \quad (1)$$

$$s = v_0 t + \frac{1}{2} a t^2 \quad (2)$$

$$s = \frac{1}{2} (v_0 + v) t \quad (3)$$

$$2as = v^2 - v_0^2 \quad (4)$$

Rettlinjet bevegelse generelt

$$v(t) = x'(t) = \frac{d}{dt} x = \dot{x} \quad (5)$$

$$a(t) = v'(t) = \frac{d}{dt} v = \dot{v} \quad (6)$$

$$x(t) - x(t_0) = \int_{t_0}^t v(t) dt \quad (7)$$

$$v(t) - v(t_0) = \int_{t_0}^t a(t) dt \quad (8)$$

Rotasjonsbevegelse ved konstant vinkelakselrasjon

$$\omega = \omega_0 + \alpha t \quad (9)$$

$$\theta = \omega_0 t + \frac{1}{2} \alpha t^2 \quad (10)$$

$$\theta = \frac{1}{2} (\omega_0 + \omega) t \quad (11)$$

$$2\alpha\theta = \omega^2 - \omega_0^2 \quad (12)$$

Rotasjonsbevegelse generelt

$$\omega(t) = \theta'(t) = \frac{d}{dt} \theta = \dot{\theta} \quad (13)$$

$$\alpha(t) = \omega'(t) = \frac{d}{dt} \omega = \dot{\omega} \quad (14)$$

$$\theta(t) - \theta(t_0) = \int_{t_0}^t \omega(t) dt \quad (15)$$

$$\omega(t) - \omega(t_0) = \int_{t_0}^t \alpha(t) dt \quad (16)$$

Sammensatt bevegelse

$$v_{\tan} = \omega \cdot R \quad (17)$$

$$a_{\tan} = \alpha \cdot R \quad (18)$$

$$a_{\text{rad}} = \omega^2 \cdot R = \frac{v^2}{R} = \frac{4\pi^2 R}{T^2} = a_s \quad (19)$$

$$a_{\text{tot}} = \sqrt{a_{\tan}^2 + a_{\text{rad}}^2} \quad (20)$$

$$v_{\text{cm}} = \omega \cdot R \quad (21)$$

$$a_{\text{cm}} = \alpha \cdot R \quad (22)$$

Noen generelle formler for vektorer

Gitt vektoren $\vec{A}$, horisontal akse x , vertikal akse y og θ som vinkelen mellom vektoren og x -aksen.

$$A_x = A \cdot \cos \theta \quad (23)$$

$$A_y = A \cdot \sin \theta \quad (24)$$

$$A = |\vec{A}| = \sqrt{A_x^2 + A_y^2} \quad (25)$$

$$\theta = \tan^{-1}\left(\frac{A_y}{A_x}\right) \quad (26)$$

Prosjektilbevegelse

Uten luftmotstand med oppover som positiv vertikal retning.

$$x = x_0 + v_0 \cos \theta_0 \cdot t \quad (27)$$

$$v_x = v_0 \cos \theta_0 \quad (28)$$

$$y = y_0 + v_0 \sin \theta_0 \cdot t - \frac{1}{2} g t^2 \quad (29)$$

$$v_y = v_0 \sin \theta_0 - g t \quad (30)$$

Uten luftmotstand og med samme start- og slutthøyde.

$$\text{Tid for å nå samme høyde på ny} = \frac{2v_0 \sin \theta_0}{g} \quad (31)$$

$$\text{Rekkevidde} = \frac{v_0^2}{g} \cdot \sin(2\theta_0) \quad (32)$$

$$\text{Tid for å nå toppen} = \frac{v_0 \sin \theta_0}{g} \quad (33)$$

$$\text{Maksimal høyde} = \frac{v_0^2 \sin^2(\theta_0)}{2g} \quad (34)$$

Dynamikk

Newtons lover

$$\text{Newtons 1.lov (N1)} \quad v = \text{konstant} \Rightarrow \sum \vec{F} = 0 \quad (35)$$

$$\text{Newtons 2.lov (N2)} \quad \vec{a} = \frac{\sum \vec{F}}{m} \text{ alternativt } \sum \vec{F} = m \cdot \vec{a} \quad (36)$$

$$\text{Newtons 3.lov (N3)} \quad \vec{F}_{AB} = -\vec{F}_{BA} \quad (37)$$

Modellering av friksjon

μ er ulike friksjonstall, f_R er ulike typer friksjon, N er normalkraft og F er summen av de kraftene som prøver å flytte legemet.

$$\text{Glidefriksjon } f_{Rk} = \mu_k \cdot N \quad (38)$$

$$\text{Statisk friksjon } f_{Rs} = F \quad (39)$$

$$\text{Maksimal statisk friksjon } f_{Rs,\text{maks}} = \mu_s \cdot N \quad (40)$$

Modellering av luftmotstand

Ulike modeller av luftmotstand for en gjenstand som faller nedover.

$$\text{Laminær luftmotstand: } \sum F = mg - kv, \quad \text{terminalfart} = \frac{mg}{k} \quad [k] = \frac{\text{Ns}}{\text{m}} \quad (41)$$

$$\text{Turbulent luftmotstand: } \sum F = mg - Dv^2, \quad \text{terminalfart} = \sqrt{\frac{mg}{D}} \quad [D] = \frac{\text{Ns}^2}{\text{m}^2} \quad (42)$$

Tyngdepunkt

$$x_{cm} = \frac{m_1 x_1 + m_2 x_2 + \dots}{m_1 + m_2 + \dots} \quad (43)$$

$$y_{cm} = \frac{m_1 y_1 + m_2 y_2 + \dots}{m_1 + m_2 + \dots} \quad (44)$$

$$z_{cm} = \frac{m_1 z_1 + m_2 z_2 + \dots}{m_1 + m_2 + \dots} \quad (45)$$

Treghetsmoment

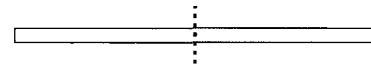
For en samling punktmasser $I = \sum_i m_i r_i^2$ (46)

For en kontnuerlig fordelt masse $I = \int r^2 dm$ (47)

Steiners setning $I_A = I_{\text{cm}} + md^2$ (48)

$$[I] = \text{kg} \cdot \text{m}^2$$

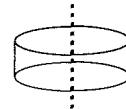
Homogen stang, normal akse i midten $I = \frac{1}{12} ML^2$ (49)

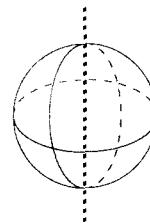
Homogen stang, normal akse i enden $I = \frac{1}{3} ML^2$ (50)

Homogen cylinder, normal akse gjennom sentrum $I = \frac{1}{2} MR^2$ (51)

Homogen kule, akse gjennom sentrum $I = \frac{2}{5} MR^2$ (52)

Punktmasse, homogent kuleskall og homogent cylinderskall $I = MR^2$ (53)

Kraftmoment

Kraftmoment som vektor $\vec{\tau} = \vec{r} \times \vec{F}$ (54)

Størrelse av kraftmoment $\tau = r F \sin \theta = \text{kraft} \cdot \text{arm}$ (55)

$$[\tau] = \text{Nm}$$

Kraftmomentsetningen for plan bevegelse

Som vektor $\sum \vec{\tau} = I \vec{\alpha}$ (56)

Som størrelse $\sum \tau = I \alpha$ (57)

Bevaringslover

Størrelser

Kinetisk energi for translasjon	$K_{\text{tra}} = \frac{1}{2}mv^2$	(58)
Kinetisk energi for rotasjon	$K_{\text{rot}} = \frac{1}{2}I\omega^2$	(59)
Total mekanisk kinetisk energi	$K = K_{\text{tra}} + K_{\text{rot}}$	(60)
Arbeid ved konstant kraft og rettlinjet bevegelse	$W = \vec{F} \cdot \vec{s} = F s \cos\theta$	(61)
Arbeid ved variabel kraft	$W = \int \vec{F} \cdot d\vec{s}$	(62)
Potensiell energi i tyngdefelt	$U_G = mgh$	(63)
Potensiell energi i fjær	$U_F = \frac{1}{2}kx^2$	(64)
Total mekanisk energi	$E_{\text{tot}} = U + K$	(65)
Bevegelsesmengde	$\vec{p} = m\vec{v}$	(66)
Impuls	$\vec{F} \cdot \Delta t$	(67)
Spinn(angulærmoment (generelt for punktmasse))	$\vec{L} = \vec{r} \times \vec{p}$	(68)
Spinn(angulærmoment (størrelse for punktmasse))	$L = rmv \cdot \sin\theta$	(69)
Spinn(angulærmoment (størrelse for plan bevegelse av legeme))	$L = I\omega$	(70)

Bevaringslover og andre dynamiske sammenhenger

Arbeid-kinetisk energisetningen	$W = \Delta K$	(71)
Bevaring av mekanisk energi	$E_{\text{tot}}(\text{før}) = E_{\text{tot}}(\text{etter}) \Leftrightarrow \frac{d}{dt}E_{\text{tot}} = 0$	(72)
Bevaring av energi	$E_{\text{tot}}(\text{før}) + W_{\text{andre}} = E_{\text{tot}}(\text{etter})$	(73)
Bevaring av bevegelsesmengde	$\vec{p}_{\text{før}} = \vec{p}_{\text{etter}}$	(74)
Impulsloven	$\vec{F} \cdot \Delta t = \Delta \vec{p}$	(75)
Spinnsetning	$\sum \vec{\tau} = \frac{d}{dt} \vec{L}$	(76)

Diverse

Svingninger - SHM

Generell homogen svingelikning med løsning med x :

$$\frac{d^2x}{dt^2} + \omega^2 x = 0 \quad x = A \cos(\omega t + \phi) \quad (77)$$

Generell homogen svingelikning med løsning med θ :

$$\frac{d^2\theta}{dt^2} + \omega^2 \theta = 0 \quad \theta = \theta_0 \cos(\omega t + \phi) \quad (78)$$

Parametere i løsning:

$$\text{Vinkelfrekvens: } \omega \quad [\omega] = \frac{\text{rad}}{\text{s}} \quad (79)$$

$$\text{Amplitude: } A = \sqrt{x(0)^2 + (\frac{v(0)}{\omega})^2} \quad (80)$$

$$\text{Fasekonstant: } \phi = \tan^{-1}(\frac{-v(0)}{\omega x(0)}) \text{ når } x(0) \neq 0 \text{ og } \phi = \pm \frac{\pi}{2} \text{ når } x(0) = 0 \quad (81)$$

Andre relevante parametere

$$\text{frekvens: } f = \frac{\omega}{2\pi} \quad [f] = \text{Hz} \quad (82)$$

$$\text{periode: } T = \frac{1}{f} = \frac{2\pi}{\omega} \quad (83)$$

Eksempler på svingelikninger og perioder

$$\text{Kloss-fjær: } \frac{d^2x}{dt^2} + \frac{k}{m} \cdot x = 0 \quad \text{Periode} = 2\pi \sqrt{\frac{m}{k}} \quad (84)$$

$$\text{Matematisk pendel: } \frac{d^2\theta}{dt^2} + \frac{g}{l} \theta = 0 \quad \text{Periode} = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}} \quad (85)$$

$$\text{Fysisk pendel: } \frac{d^2\theta}{dt^2} + \frac{mgd}{I} \theta = 0 \quad \text{Periode} = 2\pi \sqrt{\frac{I}{mgd}} \quad (86)$$

k = fjærkonstant, m = masse, g = tyngdeakselerasjonen, l = lengde snor,
 I = samlet treghetsmoment, d = avstand tyngdepunkt-akse

Gasser og termofysikk

Tilstandslikning for idealgass	$pV = NkT$ og $pV = nRT$	(87)
p er trykk i Pascal		
V er volum i m^3		
T er temperatur i Kelvin($0^\circ\text{C} = 273 \text{ K}$)		
n er stoffmengde i mol		
N er antall		
Avogadros tall	$N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$	(88)
	$N = n \cdot N_A$	(89)
Den molare gasskonstanten	$R = 8,31 \frac{\text{J}}{\text{mol} \cdot \text{K}}$	(90)
Definisjon varmekapasitet	$Q = C \cdot \Delta T$	(91)
Varmekapasitet for en toatomær gass ved konstant trykk	$C_p = \frac{7}{2}R$	(92)
Varmekapasitet for en toatomær gass ved konstant volum	$C_V = \frac{5}{2}R$	(93)
Generelt	$C_p = C_V + R$	(94)
Boltzmanns konstant	$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \frac{\text{J}}{\text{K}}$	(95)
Standard lufttrykk (1 atm.)	101,3 kPa	(96)
Arbeid på systemet ved konstant trykk	$W = -p\Delta V$	(97)
Termodynamikkens første lov	$\Delta U = Q + W$	(98)

Moderne fysikk

Tidsdilatasjon	$t = \gamma \cdot t_0$	$\gamma = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$	(99)
Heisenbergs usikkerhetsrelasjon(1)		$\Delta x \cdot \Delta p \geq \frac{\hbar}{2}$	(100)
Heisenbergs usikkerhetsrelasjon(2)		$\Delta t \cdot \Delta E \geq \frac{\hbar}{2}$	(101)
$c = 3,00 \cdot 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$		$\hbar = 1,055 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$	(102)

Formelsamling i kjemi

Konstanter

Avogadros konstant $N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$

Atommasseenhet: $u = 1,66 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$

Molvolumet av en gass $V_m = \begin{cases} 22,4 \text{ L/mol} & \text{ved } 0^\circ\text{C og } 1 \text{ atm} \\ 24,5 \text{ L/mol} & \text{ved } 0^\circ\text{C og } 1 \text{ atm} \end{cases}$

Vannets ioneprødukt $K_W = 1,0 \cdot 10^{-14} (\text{mol/L})^2$ ved 25°C .

Gasskonstanten $R = 0,0821 \frac{\text{L} \cdot \text{atm}}{\text{mol} \cdot \text{K}}$

Formler

Sammenhengen mellom masse m , stoffmengde n og molar masse(M_m) er gitt slik:

$$\text{molar masse} = \frac{\text{masse}}{\text{stoffmengde}} \quad \text{alternativt} \quad M_m = \frac{m}{n}$$

Sammenhengen mellom konsentrasjon c , stoffmengde n og volum(V) er gitt slik:

$$\text{konsentrasjon} = \frac{\text{stoffmengde}}{\text{volum}} \quad \text{alternativt} \quad c = \frac{n}{V}$$

Tilstandslikningen for en ideell gass: $pV = nRT$

Sammenhengen mellom likevektskonstantene K_p og K_c er gitt slik

$$K_p = K_c (RT)^{\Delta n}, \Delta n = \sum \text{koeff}_\text{produkt} - \sum \text{koeff}_\text{reaktant}$$

For et syre-base par gjelder: $K_s \cdot K_b = K_w$

$$\text{pH} + \text{pOH} = 14, \text{pH} = -\log [\text{H}_3\text{O}^+] \text{ og pOH} = -\log [\text{OH}^-]$$

Navn og formel på noen sammensatte ioner

Navn	Formel	Navn	Formel
acetat	CH_3COO^-	klorat	ClO_3^-
ammonium	NH_4^+	kloritt	ClO_2^-
borat	BO_3^{3-}	nitrat	NO_3^-
fosfat	PO_4^{3-}	nitritt	NO_2^-
fosfitt	PO_3^{3-}	perklorat	ClO_4^-
hypokloritt	ClO^-	sulfat	SO_4^{2-}
karbonat	CO_3^{2-}	sulfitt	SO_3^{2-}

Standard reduksjonspotensial for utvalgte stoffer ved 25°C i vann

Halvreaksjon	E⁰_{red} (V)
$\text{F}_2 + 2\text{e}^- \longrightarrow 2\text{F}^-$	2,87
$\text{Ag}^{2+} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Ag}^+$	1,99
$\text{Ce}^{4+} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Ce}^{3+}$	1,70
$\text{MnO}_4^- + 4\text{H}^+ + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{MnO}_2 + 2\text{H}_2\text{O}$	1,68
$\text{MnO}_4^- + 8\text{H}^+ + 5\text{e}^- \longrightarrow \text{Mn}^{2+} + 4\text{H}_2\text{O}$	1,51
$\text{Au}^{3+} + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{Au}$	1,50
$\text{Cl}_2 + 2\text{e}^- \longrightarrow 2\text{Cl}^-$	1,36
$\text{MnO}_2 + 4\text{H}^+ + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Mn}^{2+} + \text{H}_2\text{O}$	1,21
$\text{Br}_2 + 2\text{e}^- \longrightarrow 2\text{Br}^-$	1,09
$\text{NO}_3^- + 4\text{H}^+ + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{NO} + \text{H}_2\text{O}$	0,96
$\text{Ag}^+ + \text{e}^- \longrightarrow \text{Ag}$	0,80
$\text{Fe}^{3+} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Fe}^{2+}$	0,77
$\text{I}_2 + 2\text{e}^- \longrightarrow 2\text{I}^-$	0,54
$\text{Cu}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Cu}$	0,34
$\text{AgCl} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Ag} + \text{Cl}^-$	0,22
$\text{Cu}^{2+} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Cu}^-$	0,16
$2\text{H}^+ + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{H}_2$	0
$\text{Fe}^{3+} + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{Fe}$	-0,036
$\text{Pb}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Pb}$	-0,13
$\text{Sn}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Sn}$	-0,14
$\text{Ni}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Ni}$	-0,23
$\text{Cd}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Cd}$	-0,40
$\text{Fe}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Fe}$	-0,44
$\text{Cr}^{3+} + \text{e}^- \longrightarrow \text{Cr}^{2+}$	-0,50
$\text{Cr}^{3+} + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{Cr}$	-0,73
$\text{Zn}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Zn}$	-0,76
$\text{Mn}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Mn}$	-1,18
$\text{Al}^{3+} + 3\text{e}^- \longrightarrow \text{Al}$	-1,66
$\text{Mg}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Mg}$	-2,37
$\text{Na}^+ + \text{e}^- \longrightarrow \text{Na}$	-2,71
$\text{Ca}^{2+} + 2\text{e}^- \longrightarrow \text{Ca}$	-2,76
$\text{K}^+ + \text{e}^- \longrightarrow \text{K}$	-2,92
$\text{Li}^+ + \text{e}^- \longrightarrow \text{Li}$	-3,05

Grunnstoffenes periodesystem med elektronfordeling

Gruppe 1	Gruppe 2	Forklaring												Gruppe 13	Gruppe 14	Gruppe 15	Gruppe 16	Gruppe 17	Gruppe 18
1 1,01 H Hydrogen	2 4 9,01 Be Beryllium	Atommumer Atommasse Symbol	35 79,9 Br Brom	Fargekoder	Ikke-metall	Halvmetall	Metall	Fast stoff B	Væske Hg	Gass N				2 10,8 B Bor	6 12,0 C Karben	7 14,0 N Nitrogen	8 16,0 O Oksygen	9 19,0 F Fluor	10 20,2 Ne Neon
3 6,94 Li Lithium	4 9,01 Be Beryllium	Elektronfordeling Navn	2, 8, 18, 7 Brom	(*) betyr massetallet til den mest stabile isotopen * Lantanoider ** Aktinoider	Aggregatstilstand ved 25 °C og 1 atm								13 27,0 Al Aluminium	14 28,1 Si Silisium	15 31,0 P Fosfor	16 32,1 S Svovel	17 35,5 Cl Klor	18 39,9 Ar Argon	
11 22,59 Na Natrium	12 24,3 Mg Magnesium	3 21 Sc Scandium	4 22 Ti Titан	5 23 V Vanadium	6 24 Cr Krom	7 25 Mn Mangan	8 26 Fe Jern	9 27 Co Kobolt	10 28 Ni Nikkol	11 29 Cu Kobber	12 30 Al Aluminium	5 10,8 B Bor	6 12,0 C Karben	7 14,0 N Nitrogen	8 16,0 O Oksygen	9 19,0 F Fluor	10 20,2 Ne Neon		
19 39,1 K Kalium	20 40,1 Ca Kalsium	21 45 Sc Scandium	22 47,9 Ti Titан	23 50,9 V Vanadium	24 52,0 Cr Krom	25 54,9 Mn Mangan	26 55,8 Fe Jern	27 58,9 Co Kobolt	28 58,7 Ni Nikkol	29 63,5 Cu Kobber	30 65,4 Al Aluminium	13 27,0 Al Aluminium	14 28,1 Si Silisium	15 31,0 P Fosfor	16 32,1 S Svovel	17 35,5 Cl Klor	18 39,9 Ar Argon		
37 85,5 Rb Rubidium	38 87,6 Sr Strontium	39 88,9 Y Yttrium	40 91,2 Zr Zirkonium	41 92,9 Nb Nb	42 95,9 Mo Molybden	43 (99) Tc Technetium	44 102,9 Ru Ruthenium	45 102,5 Rh Rhodium	46 106,4 Pd Palladium	47 107,9 Ag Argent	48 112,4 Cd Kadmium	49 114,8 In Indium	13 27,0 Al Aluminium	14 28,1 Si Silisium	15 31,0 P Fosfor	16 32,1 S Svovel	17 35,5 Cl Klor	18 39,9 Ar Argon	
55 132,9 Cs Cesium	56 137,3 Ba Barium	57 138,9 La Lantan*	58 178,5 Hf Hafnium	59 180,9 Ta Tantal	60 183,9 W Wolfram	61 186,2 Re Rhenium	62 190,2 Os Osmium	63 192,2 Ir Iridium	64 195,1 Pt Platin	65 197,0 Au Gull	66 200,6 Hg Kvikkselv	67 204,4 Tl Tinn	5 10,8 B Bor	6 12,0 C Karben	7 14,0 N Nitrogen	8 16,0 O Oksygen	9 19,0 F Fluor	10 20,2 Ne Neon	
87 (223) Fr Francium	88 (226) Rd Radium	89 (227) Ac Actinium**	104 (261) Rf Rutherfordium	105 (262) Db Dubnium	106 (263) Sb Seaborgium	107 (262) Bh Bohrium	108 (265) Hs Hassium	109 (266) Mt Meitnerium					5 10,8 B Bor	6 12,0 C Karben	7 14,0 N Nitrogen	8 16,0 O Oksygen	9 19,0 F Fluor	10 20,2 Ne Neon	
				57 138,9 La Lantan	58 140,1 Ce Cerium	59 140,9 Pr Praseodym	60 144,2 Nd Neodym	61 (147) Pm Promethium	62 150,5 Sm Samarium	63 152 Eu Europium	64 157,3 Gd Gadolinium	65 158,9 Tb Terbium	66 162,5 Dy Dysprosium	67 164,9 Ho Holmium	68 167,3 Er Erbium	69 168,9 Tm Thulium	70 173,0 Yb Ytterium	71 175,0 Lu Lutetium	
				68 189 Ac Actinium	69 232,0 Th Thorium	70 90 Pa Protactinium	71 92 U Uran	72 93 Np Neptunium	73 95 Pu Plutonium	74 96 Am Americum	75 97 Cm Curium	76 98 Bk Berkelium	77 99 Cf Californium	78 100 Es Einsteinium	79 101 Fm Fermium	80 102 Md Mendelevium	81 103 No Nobelium	82 103 Lr Lawrencium	